

V první sekci byla hlavní pozornost zaměřena na rozbor trendů, které v období kapitalismu vyústily v úpravu postavení obcí (tj. jednotlivá obecní zřízení), jež smazávala rozdíl mezi obcemi městského typu a obcemi venkovského (neprůmyslového) rázu. Jak vyplynulo z řady příspěvků, bylo možno tento proces pozorovat prakticky ve všech zemích střední a jihovýchodní Evropy. Poukázáno bylo též na tradice, které tento vývoj vytvořily, a jež se v jisté míře projevují i v naší současnosti.

V této sekci byla pozornost věnována i některým zvláštním otázkám, jako např. vztahu městské správy k jiným státním orgánům, problematice hospodářské a podobně.

Těžiště diskuse v druhé sekci tkvělo ve dvou hlavních bodech, a to zkoumání místní správy z hlediska jejího uspořádání a dále vztahu mezi tzv. státní a samosprávnou větví. Vývoj zde byl sledován jednak z hlediska stabilizace územní kompetence, jednak jako proces rozdělování pravomocí mezi různé složky státního resp. správního aparátu.

V této souvislosti je ovšem třeba konstatovat, že proces postupného překonávání dvojkoľejnosti a konstituování jednotné státní správy, jako jeden z typických projevů vítězství socialistické revoluce, byl v naší literatuře již dávno velmi podrobně prozkoumán a zajímavé bylo vlastně až srovnání vývoje jednotlivých zemí.

K přínosům konference je třeba řadit především to, že zcela jasně prokázala přímou, praktickou použitelnost historickoprávních závěrů pro praxi a dále zvýraznila nutnost společného výzkumu pracovníků různých vědních oborů, např. právních historiků, archivářů, vědců zabývajících se pozitivními obory atd., který umožňuje mnohdy daleko hlubší pohled na problematiku, třeba i zdánlivě zcela prozkoumanou.

S jednotlivými hlavními referáty i diskusními příspěvky se budou zájemci mít možnost podrobně seznámit ve sborníku, který pořádající katedra dějin státu a práva univerzity Loranda Eötvöse v Budapešti připravuje.

P. Mates

Správa z Antickej konferencie 1977

Z iniciatívy Kabinetu pro studia řecká, římská a latinská ČSAV a v spolupráci s pracoviskami zameranými na výskum a výučbu antickej problematiky, konala sa v dňoch 9.-11. februára 1977 v Dome vedeckých pracovníkov v Libliciaciach konferencia k aktuálnym problémom antickeho staroveku. Účastníci konferencie prerokovali: I. zásadné otázky dal-

šieho bádania a koordináciu vedeckých plánov, II. tiež otázky popularizácie vedeckých poznatkov, III. ako aj činnosť edičnú.

V oblasti prvej, dotýkajúcej sa nosných výskumných úloh, základný význam mal referát P. O l i v u o medzinárodnej spolupráci v oblasti antických štúdií. V rámci Medzinárodnej akademickej únie, ktorá vznikla v r. 1919 v Paríži, podieľajú sa aj československí vedci na realizácii veľkých medzinárodných edícií. Len krátko možno spomenúť vydávanie spisov Grotiusa, Erazmusa Rotterdamského, Corpus vasorum antiquorum (kooperuje aj ČSSR), Slovník stredovekej latiny, Corpus inscriptionum Latinarum, Súbor gréckych a latinských nápisov, Tabula imperii Romani (vznik v r. 1928 v Cambridge - u nás úsek M 33 v spolupráci s Poľskom, NDR a Rakúskom), Corpus filosoforum medi aevi (z popudu Poľska, tiež zástupcovia ČSSR), Fontes historiae Africanae (z podnetu Orientálneho ústavu ČSAV) ap.

O konkretizácii štátnych plánov vedeckého výskumu za r. 1976-1980 referovali R. D o s t á l o v á a J. B u r i a n z Kabinetu, M. O k á l z Katedry klasickej a semitskej filológie (Filozofická fakulta Bratislava), B. B o r e c k ý z Katedry vied o antickom staroveku (Filozofická fakulta Praha), J. Č e š k a z Katedry starovekej kultúry (Filozofická fakulta Brno), J. B o u z e k (Filozofická fakulta Praha), M. D u f k o v á (Národní museum Praha), E. Š i m o v i č o v á z Katedry klasickej a semitskej filológie (Bratislava) a P. B l a h o z Katedry dejín štátu a práva (Právnická fakulta Bratislava). Ako vyplynulo z prednesených referátov, sústreďuje sa tvorčie úsilie pracovníkov z oblasti vied o antike na spracovávanie syntetických pohľadov vývojových etáp staroveku. Hlavná pozornosť je zameraná na sociálne a ekonomické pozadie vývoja antických štátov a na otázky ideologické (napr. Politické a sociálne teórie antických mysliteľov, Terminológia politického statusu v staroveku, Rímsky štát a katolícka cirkev v 4. storočí n.l.), ďalej na vývoj antických myšlienok a ich dedičstva v dielach slovenských humanistov (Rakovský, Purkircher, Burleos, Stöckl) a na vydávanie príručiek (Slovník latinsko-český, 30. rokov výskumu antiky v ČSSR, Slovník latinských spisovateľov). Právneho historika okrem týchto pripravovaných diel bude istotne zaujímať aj chystaná Lexikografia latinská (Brno) a štúdie z obdobia rímskeho dominátu (Brno). Z uvedeného prehľadu a aj z jednotlivých plánov vysvitá, že základnými tematickými skupinami sú antická spoločnosť, jej kultúra a jazyk, pričom plány zohľadňujú oblasť archeológie (najmä Archeologický ústav SAV v Nitre) a dejín antického umenia, filológie, oblasť literatúry a literárnej histórie, politického zemepisu a politické ideológie. Ukázalo sa pritom ďalej ako nevyhnutné viacej prehĺbiť štúdium lingvistiky (gréckej

a rímskej), venovať viacej pozornosti - hlavne z ideologického aspektu - otázkam mytológie, náboženstva a morálky - a v neposlednom rade nezanedbávať ani výskum na poli antického štátu a práva. Temer bez patričného záujmu zostáva zatiaľ oblasť papyrológie a hoci disponujeme v ČSSR zbierkou asi 600-700 papyrusov, najmä hospodárskej povahy (napr. úvery), niet pracoviska, na ktorom by sa systematicky spracovávali. Za uváženie teda stojí získať mladého nádejného bádateľa a vyškoliť ho v Prahe, alebo v susedných papyrologických strediskách (Varšava, Berlín).

Úspechy na poli klasických štúdií sú späté aj s rozvojom populárnej vedeckej literatúry s antickou tematikou. O stave popularizácie vedeckých poznatkov hovorili zástupcovia z Kabinetu, vysokých škôl a múzeí (J. Burian, R. Hošek, M. Duřková, J. Bouzek, K. Kurz). V ich referátoch a v diskusii sa konštatovalo, že hoci ťažisko badateľskej práce je vo výskumnej a publikačnej činnosti, je trvalou povinnosťou každého vedeckého pracovníka v pravý čas a vhodnou formou informovať verejnosť s výskumnými výsledkami (J. Burian), nakoľko bádateľ v istom zmysle supluje učiteľa a nahrádza učebnice (J. Češka). Na rozvíjanie antického povedomia silne vplývajú aj publikácie s antickou tematikou od cudzích autorov vydávané v českom a slovenskom preklade (napr. A. Krawczuk, A. Šwiderková, E. Ludwig, W. Keller a iní) i keď na kvalitu originálu či prekladu padlo už nejedno kritické slovo (A. Krawczuk, G. Urögdi apod.). Pre popularizáciu antiky veľký význam majú preklady pôvodných spisov antických autorov (napr. Livius, Cicero, Tacitus, Suetonius, Hérodotos atd.) a pravda tiež literatúra domácich autorov (napr. P. Oliva, J. Burian, L. Vidman, L. Svoboda, M. Okál, A. Bartoněk, R. Hošek, J. Češka a iní), ako aj diela niektorých spisovateľov (V. Zamrovský, J. Toman, J. Loukotková, A. Trýb, F. Novotný a iní). Medzi nakladateľstvami, ktoré s obľubou zaraďujú do edičných plánov diela z antického staroveku, popredné miesto patrí nakladateľstvu Svoboda (Antická knihovna), Odeon (Antická próza) a Tatran.

Tretí okruh rokovania sa týkal stavu a perspektívy odborných časopisov s antickou tematikou. Tu čelné miesto patrí predovšetkým zborníku *Eirene* a časopisu *Listy filologické*. Sídлом medzinárodného komitétu Eirene, ktorý združuje okolo zborníku rovnomenného názvu vedcov zo socialistických štátov, je Praha. Zborník vychádza jedenkrát ročne a od tretieho čísla má v podstate nezmenenú štruktúru: články, prehľad o bádani, recenzie a zprávy. Okrem socialistických štátov sporadicky prispievajú aj vedci z Anglicka, Talianska, Francúzska, Grécka a NSR. Stredobodom pozornosti historikov staroveku a klasických filológov boli aj *Listy filologické*, časo-

pis, ktorý oslávil už svoje sté výročie. Začal vychádzať v r. 1874 (1873) a jeho začiatky i ďalšie osudy sú úzko spojené s vývojom českej národnej vedy vôbec. Jeho zakladatelia a prví spolupracovníci (J. Kvičala, J. Král, J. Gebauer) sa prihlásili k literárnemu odkazu Jungmanna. Z tematického hľadiska sa dnes orientuje časopis, keď ho 25 rokov nepretržite vydáva Kabinet, najmä na otázky metodologickej v oblasti antickej lingvistiky a literatúry, na problematiku recepcie antickej kultúry našou kultúrou, tiež na latinskú medievistiku a staršiu bohemistiku. Rovnako zaujímavé boli aj referáty venované geneze ostatných časopisov. Sem patria *Graecolatina Pragensia* (Filozofická fakulta Praha), *Sborník prací filozofické fakulty brněnské university*, *řada E* (archeológia, antický starovek, prehistoria), *Graecolatina et Orientalia* (Filozofická fakulta Bratislava), *Zprávy Jednoty klasických filologů* (určené pedagogickým potrebám), *Byzantinoslavica* (časopis medzinárodného významu). O odborných časopisech referovali J. Janda, A. Frolíková, R. Dostálová, J. Pečírka, M. Okál, J. Bažant, V. Vavřínek.

Účastníci konferencie prijali na záver uznesenia k prehĺbeniu svojej práce na úseku antickej vied s pevným rozhodnutím schádzať sa na takýchto užitočných stretnutiach i v budúcnosti.

P. Blaho

Mezinárodní právněhistorické kolokvium v Lipsku

Ve dnech 5.-6. dubna 1977 se konal v Lipsku na počest 2 730. výročí legendárního založení Říma (21.4.753 př.n.l.) zajímavý mezinárodní sjezd právních historiků věnovaný převážně římskému právu a nazvaný "Römische Geschichte, Römisches Recht und aktuelles Recht. Methodologische Grundfragen. Die Erforschung des Römischen Rechts in den sozialistischen Ländern".

Kolokvium uspořádala sekce dějin na univerzitě Karla Marxe v Lipsku ve spolupráci s badatelskou skupinou pro šíření římského práva (*Gruppo della ricerca sulla diffusione del Diritto Romano*), jejímž prezidentem je prof. Catalano ze Sassari.